

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
МІЖНАРОДНИЙ ГУМАНІТАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Кафедра державно-правових дисциплін

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Ректор Міжнародного гуманітарного
університету д.ю.н., професор

Костянтин ГРОМОВЕНКО

«12» серпня 2022 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА
ПЕДАГОГІЧНОЇ ПРАКТИКИ

Галузь знань 08 «Право»

Спеціальність 081 «Право»

Назва освітньої програми Право

Третій (освітньо-науковий) рівень вищої освіти доктор філософії (PhD)

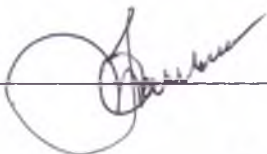
ОДЕСА
2022 рік

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри Державно-правових дисциплін

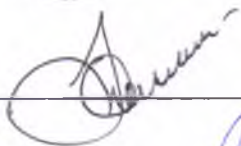
Протокол № 1 від 10 серпня 2022 року

Розробники і викладачі	Контактний тел.	E-mail:
завідувач кафедри державно-правових дисциплін, д.ю.н., доцент Манько Денис Григорович	067-480-50-88	nauka2me@gmail.com

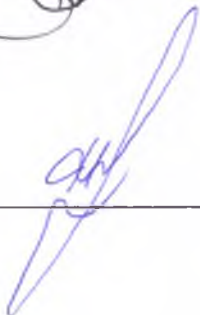
Завідувач кафедри
д.ю.н., доцент

Денис МАНЬКО

Гарант освітньо-наукової програми
д.ю.н., доцент

Денис МАНЬКО

Узгоджено
Начальник навчального відділу

Лариса РАЙЧЕВА

1. АНОТАЦІЯ

1.1. Місце педагогічної практики в професійній підготовці здобувачів.

Практика здобувачів є однією із форм освітнього процесу в Міжнародному гуманітарному університеті відповідно до Закону України «Про вищу освіту», Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у вищих навчальних закладах (наукових установах), затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України № 261 від 23.03.2016 року та Навчальними планами підготовки аспіранта (PhD) за освітньо-науковою програмою «Право», затвердженою Вченою радою Міжнародного гуманітарного університету протоколом № 8 від 16.06.2022 року.

Навчальними планами передбачено два види практичної підготовки здобувачів: педагогічна та дослідницька практика, які заплановані на другий рік навчання в аспірантурі. Обсяг освітньої складової становить 3 кредити (90 годин), з поділом: 1 кредит на педагогічну практику та 2 кредити на дослідницьку практику.

1.2. Педагогічна практика сприяє виявленню здібностей здобувачів до педагогічної діяльності та формуванню психологічної готовності до входження у професію викладача. Педагогічна практика містить дві складові: пасивна практика та активна (аудиторна) практика.

Пасивна практика в більшості випадків передує активній (аудиторній) і полягає у: відвідуванні лекцій, практичних занять і консультацій, які проводять викладачі кафедри; участі у навчально-методичній роботі кафедри; відвідуванні лекцій і практичних занять, які проводять інші практиканти з наступною участю в обговоренні результатів і підготовкою письмової рецензії.

Активна (аудиторна) практика є основною в усьому процесі, оскільки саме під час активної практики виявляються та закріплюються викладацькі здібності аспірантів. Активна практика включає: проведення лекцій і практичних занять; консультацій студентів; розробку завдань для організації самостійної роботи з професійно-орієнтованих дисциплін підготовки фахівців з відповідної спеціальності; участь у методичній науково-інноваційній та організаційній роботі кафедри тощо.

1.3. Передумовами для проходження педагогічної практики є вивчення загальнотеоретичних та галузевих юридичних дисциплін рівня бакалавр та магістр права та освоєння дисциплін першого року навчання у аспірантурі.

2. МЕТА І ЗМІСТ ПРАКТИКИ

2.1. Мета педагогічної практики здобувачів, які навчаються по спеціальності 081-«Право» набуття досвіду педагогічної діяльності у сфері правознавства та викладання правничих дисциплін, а саме:

- закріплення і поглиблення теоретичних знань, отриманих під час навчання в аспірантурі;
- поглиблення та застосування фахових знань у розв'язанні конкретних дослідницьких та педагогічних завдань;
- ознайомлення з видами діяльності науково-педагогічного працівника;
- набуття досвіду проведення під безпосереднім керівництвом керівника практики семінарських та практичних (тренінгових) занять, а також консультацій;
- інтеграція науково-дослідної та педагогічної діяльності практикантів;
- впровадження результатів дисертаційної роботи в освітній процес;
- формування педагогічних здібностей на основі первинного досвіду практики.

2.2. У процесі проходження педагогічної практики здобувачі мають ознайомитися з усіма видами робіт науково-педагогічного працівника, передбаченими Положенням про кафедру та виконати наступні завдання як практиканта:

педагогічні:

- 1) знати освітнє законодавство, що регламентує організацію освітнього процесу у вищій школі, функціональні обов'язки науково-педагогічного персоналу та основи методики викладання у вищій школі;
- 2) сформувати навички використання теоретичних знань з фахових дисциплін у розв'язанні конкретних дидактичних і виховних завдань;
- 3) сформувати психолого-педагогічну готовність до проведення занять з використанням сучасних методів і прийомів навчально-пізнавальної діяльності;
- 4) опанувати сучасні освітні технології та методи навчально-виховної роботи;

наукові:

- 1) поглибити знання з фахових навчальних дисциплін (вільно оперувати категоріально-поняттєвим апаратом правових наук; реалізувати вміння формулювати ознаки, структурні елементи, класифікаційні підстави для видової характеристики юридичних понять та категорій);
- 2) сформувати вміння здійснення науково-дослідної роботи у процесі практики;
- 3) сформувати вміння перетворення наукової інформації в навчальний матеріал;

виховні:

- 1) виховати інтерес до педагогічної діяльності;
- 2) сформувати потребу у педагогічній самоосвіті та самовдосконаленні.

3. ВИМОГИ ДО РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ ТА КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ, ЯКІ ПЛАНУЄТЬСЯ СФОРМУВАТИ

У процесі проходження педагогічної практики формуються наступні компетентності із передбачених освітньою програмою:

Інтегральна компетентність

Здатність розв'язувати комплексні проблеми в галузі професійної діяльності, у тому числі дослідницько-інноваційної діяльності, що передбачає глибоке переосмислення наявних та створення нових цільних знань та/або професійної практики.

Загальні компетентності

- ЗК-2. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.
- ЗК-8. Навички міжособистісної взаємодії та професійної етики.
- ЗК-9. Здатність спілкуватися з представниками різних професійних груп (з експертами з різних галузей знань/видів правової діяльності).
- ЗК-10. Ораторські навички, навички усної та письмової презентації результатів власного наукового дослідження.

Спеціальні (фахові) компетентності

- ФК-9. Здатність розробляти інноваційні підходи в освітньо-науковій діяльності.
- ФК-11. Здатність застосовувати методи збирання інформації та методи кількісної обробки даних.
- ФК-17. Здатність до ділового спілкування у науковому та освітньому середовищі.
- ФК-18. Навички педагогічної майстерності та викладацької техніки.

Проходження педагогічної практики забезпечує досягнення програмних результатів навчання (РН), передбачених освітньо-науковою програмою:

- РН-2. Розуміти науково-практичний зміст та тенденції розвитку сучасних держави і права та суміжних сфер. Знати фактори, що зумовлюють особливості буття права та держави в умовах сучасних суспільних викликів.
- РН-10. Використовувати прийоми та навички ділового спілкування під час індивідуальної бесіди, у процесі колективного обговорення проблем на переговорах та у виступах перед аудиторією.
- РН-12. Проводити лекції, практичні заняття, здійснювати поточний та проміжний контроль знань.
- РН-13. Використовувати творчий підхід до розробки навчально-методичного забезпечення освітніх компонент (дисциплін).

Заплановані результати проходження педагогічної практики:

Знання:

- 1) освітнього законодавства, що регламентує організацію освітнього процесу у вищій школі;
- 2) функціональних обов'язків науково-педагогічного персоналу та основ методики викладання у вищій школі;
- 3) фахових навчальних дисциплін (вільне оперування категоріально-поняттєвим апаратом правових наук: реалізація вмінь формулювати ознаки, структурні елементи, класифікаційні підстави для видової характеристики юридичних понять та категорій);
- 4) сучасних освітніх технологій та методів навчально-виховної роботи.

Уміння:

- 1) формування психолого-педагогічної готовності до проведення занять з використанням сучасних методів і прийомів навчально-пізнавальної діяльності;
- 2) перетворення наукової інформації в навчальний матеріал;
- 3) вибору та обґрунтування методології дослідження.

Навички:

- 1) використання теоретичних знань з фахових дисциплін у розв'язанні конкретних дидактичних і виховних завдань.

4. ЗМІСТ, СТРУКТУРА ТА ПЕРІОДИЧНІСТЬ ЕТАПІВ ПРОХОДЖЕННЯ ПЕДАГОГІЧНОЇ ПРАКТИКИ

4.1. Зміст діяльності аспіранта, який проходить педагогічну практику:

- 1) ознайомлення з організацією освітнього процесу та науково-дослідної роботи в університеті;
- 2) вивчення досвіду викладання правничих дисциплін шляхом відвідування лекційних та практичних занять, які проводяться викладачами факультету права та економіки з подальшим їх обговоренням;
- 3) методична робота, зокрема, розробка змісту навчальних занять;
- 4) самостійне проведення різних видів навчальних занять, самоаналіз;
- 5) участь в оцінюванні якості різних видів роботи студентів;
- 6) індивідуальна робота зі студентами, консультування, керівництво науковими студентськими дослідженнями;

4.2. Етапи проходження педагогічної практики аспіранта

4.2.1. Педагогічна практика здобувача проводиться протягом 3-го семестру навчання (2-й рік навчання).

Етапи проходження педагогічної практики: підготовчий; початковий; основний; заключний.

На підготовчому етапі проходження педагогічної практики аспірант:

- відвідує заняття наукового керівника та викладачів кафедри;
- знайомиться з освітнім законодавством;
- вивчає основи методики викладання у вищій школі.

На початковому етапі проходження педагогічної практики аспірант:

- складає індивідуальний план проходження педагогічної практики;
- опановує систему функціональних обов'язків науково-педагогічного персоналу;
- створює план-конспекти занять, обговорює їх з науковим керівником;
- готує необхідні методичні та дидактичні матеріали для проведення занять.

На основному етапі проходження педагогічної практики аспірант:

- проводить семінарські та практичні заняття, надає консультації студентам;
- з урахуванням набутого досвіду проведення навчальних занять уточнює та удосконалює з урахуванням сучасних освітніх технологій та методів навчально-виховної роботи плани-конспекти навчальних занять.

На заключному етапі проходження педагогічної практики аспірант:

- готує звітні матеріали проходження педагогічної практики;
- звітує керівнику педагогічної практики з метою перевірки та оцінювання;
- захищає результати педагогічної практики.

4.3. Форми звітності здобувача про педагогічну практику.

4.3.1. Форми звітності про педагогічну практику:

- 1) щоденник про проходження педагогічної практики;
- 2) загальний звіт про проходження практики;
- 3) відгук наукового керівника про проходження практики;
- 4) конспекти підготовлених і проведених лекцій, методичні розробки та інші матеріали проведених семінарських та практичних занять.

4.3.2. Звітна документація про проходження педагогічної практики, витяг із протоколу засідання відповідної кафедри про його затвердження подаються до відділу аспірантури, зберігаються в особовій справі аспіранта і враховуються при атестації.

5. ОБОВ'ЯЗКИ ЗДОБУВАЧІВ ТА КЕРІВНИКІВ ПЕДАГОГІЧНОЇ ПРАКТИКИ

5.1. Обов'язки завідувача кафедри під час проведення педагогічної практики здобувачами кафедри:

- організація та проведення настановних зборів для здобувачів кафедри заради проведення інструктажу про порядок проходження практики, з техніки безпеки, охорони праці і попередження нещасних випадків та надання їм необхідних методичних порад.

- забезпечення необхідних умов для формування здобувачами індивідуальних графіків проходження практики та отримання ними індивідуальних завдань від безпосередніх керівників кафедри;

- своєчасне ознайомлення здобувачів з вимогами оформлення документації з практики, системою звітності та критеріями оцінки, які регламентуються відповідною нормативною та методичною документацією з організації та проведення практики;
- разом з науковим керівником практики від кафедри керувати порядком проходження педагогічної та дослідницької практики здобувачами;
- консультування здобувачів щодо термінів і порядку проходження, оформлення документів з педагогічної та дослідницької практики та захисту звіту після її закінчення :
- своєчасна організація та проведення відкритого захисту звітування на засіданні кафедри про підсумки практики;
- внесення пропозицій щодо вдосконалення організаційно-методичного забезпечення педагогічної та дослідницької практики здобувачами а також інших навчально-методичних та звітних документів (враховуючи специфіку конкретної спеціальності);
- у разі необхідності здійснення разом з керівниками практики від кафедри вибіркового контролю за проходженням практики здобувачами.

5.2. Обов'язки керівника від кафедри /наукового керівника/ педагогічної практики здобувачів:

- здійснення контролю за прибуттям здобувачів на практику;
- надання допомоги здобувачам у виборі теми для проведення лекційних та семінарських /практичних/ занять зі студентами;
- надання консультації щодо проведення здобувачами ретельного та всебічного вивчення наукових та літературних джерел;
- розробка та надання здобувачам індивідуальних завдань та вказівок для проходження педагогічної та дослідницької практики, враховуючи специфіку конкретної спеціальності;
- надання роз'яснень з принципових питань, які виникають у здобувача щодо організації процесу наукової творчості;
- забезпечення контролю за правильністю загального спрямування наукової роботи здобувача під час навчання в аспірантурі університету;
- контроль за своєчасністю формування та виконанням індивідуальних графіків проходження практики здобувачами;
- сприяння організації індивідуальних навчальних занять здобувача;
- здійснення організації та керівництва науково-дослідною роботою здобувача;
- консультування здобувачів щодо виконання ними індивідуальних навчального та наукового планів, оформлення документів з практики;
- своєчасне оцінювання роботи здобувачів, зокрема, проведених ними семінарських (практичних) занять зі студентами під час активної педагогічної практики;
- стимулювання системи взаємовідвідування та відвідування лекційних та семінарських занять досвідчених викладачів кафедри;
- забезпечення своєчасності надання здобувачами на кафедру звітів з педагогічної та дослідницької практики та інших документів, необхідних для захисту;
- перевірка, корегування, візування звітної документації, яку надають здобувачі керівнику від кафедри одразу після проходження практики;
- у разі необхідності здійснення разом із завідувачем кафедри вибіркового контролю за проходженням практики здобувачами.

5.3. Обов'язки здобувача-практиканта:

- до початку практики на настановних зборах, а далі в індивідуальному порядку, одержати від керівника практики консультації щодо проходження практики і оформлення всіх необхідних документів;
- своєчасно розпочати процес проходження практики протягом 3 семестру 2 року навчання в аспірантурі університету;
- систематично працювати над виконанням завдань за програмою практик;
- вести щоденник практики, в якому фіксувати виконання відповідних етапів проходження практики (активна та пасивна практики);
- у повному обсязі виконувати всі завдання, передбачені програмою практики, зазначені у індивідуальному графіку проходження практики та вказівками наукового керівника;
- виконувати діючі у навчальному закладі правила внутрішнього трудового розпорядку, строго дотримуватись правил охорони праці, техніки безпеки і виробничої санітарії;
- постійно підтримувати контакти з кафедрою та у призначений керівником практики від кафедри термін з'являтися на проміжний контроль;
- висвітлити результати виконаної роботи та оформити їх у звіті про проходження практики, відповідно до встановлених і діючих вимог університету до структури та оформлення звіту;
- своєчасно надати на кафедру звітні документи та у належний термін захистити матеріали практики перед відповідною комісією кафедри.

6. КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ ПЕДАГОГІЧНОЇ ПРАКТИКИ

1. Кількість відвіданих навчальних занять наукового керівника та інших викладачів кафедри.
2. Кількість самостійно проведених навчальних занять, окремо: лекцій, семінарських та практичних занять.
3. Застосування сучасних форм і методів навчання (опис кожної інноваційної форми та методики навчання).
4. Кількість підготовлених методичних розробок для проведення навчальних занять.
5. Кількість опрацьованих аспектів обраної теми дослідження, зокрема: огляд джерел та літератури, написання статей, тез, виступів на наукових та науково-практичних конференціях.
6. Рівень знання освітнього законодавства, законодавства про науково-технічну діяльність, вимог академічної доброчесності (оцінюється у співбесіді з науковим керівником).
7. Оцінка проходження педагогічної практики складається із суми балів, які виставляються комісією кафедри на основі розгляду змісту звіту про практику та за підсумком усного захисту перед комісією кафедри основних положень, які входять до програми практики.
8. Підсумкова оцінка знань, умінь та навичок здобувача, набутих на практиці, встановлюється за 100-бальною шкалою.
9. Складовою загальної суми балів захисту звіту про практику є:
 - сума балів за зміст звіту окремо за кожний вид педагогічної практики /активна та пасивна/ та дослідницької практики;
 - бали безпосередньо за захист звіту про практику.

№ з/п	Зміст завдання	Кількість балів	Максимальна кількість балів
1	Пасивна педагогічна практика	0-15	15
2	Активна педагогічна практика	0-35	35
3	Огляд наукової літератури	0-10	10
4	Підготовка публікацій по темі дисертації	0-20	25
5	Підготовка презентації	0-5	5
5	Оформлення звіту	0-5	5
6	Захист звіту з практики	0-5	5
7	Загальна максимальна сума балів	0-100	100

7. ПІДВЕДЕННЯ ПІДСУМКІВ ПЕДАГОГІЧНОЇ ПРАКТИКИ.

1. Підсумки проходження педагогічної практики – залік у диференційованій формі на засіданні кафедри.

2. Звіт здобувача за результатами практики, щоденник практики та інші документи подаються на рецензування керівнику практики. Якщо за результатами перевірки звіту виявлено його відповідність вимогам університету, звіт рекомендується до захисту перед комісією кафедри шляхом здійснення напису на титульному аркуші «до захисту» безпосереднім керівником та завіряється його підписом з позначенням дати здійснення підпису.

У випадку виявлення невиконаних робіт, невідповідності вимогам університету, звіт направляється на доопрацювання здобувачу із здійсненням напису на титульному аркуші «на доопрацювання» безпосереднім керівником, що завіряється його підписом з позначенням дати здійснення підпису.

3. За результатами перевірки звіту керівник практики від кафедри визначає оцінку, з якою звіт рекомендується до захисту перед комісією. Оцінка керівника практики носить рекомендаційний характер і не є обов'язковою оцінкою захисту для комісії кафедри.

Після перевірки поданого звіту керівником практики від кафедри і при наявності позитивної оцінки, звіт з практики публічно захищається здобувачем перед кафедральною комісією.

4. Підсумкова оцінка визначається з урахуванням своєчасності подання звітних документів, якості підготовленого звіту, проходження пасивної практики (відвідування занять науковців кафедри і університету та взаємовідвідування здобувачів), проведення достатньої кількості навчальних занять зі студентами (активна практика), набуття нових вмінь та навичок щодо написання свого дисертаційного дослідження та вдосконалення тих, якими володіє здобувач, рівня захисту здобувача згідно з Таблицею зі шкалою балів, яка характеризує успішність здобувача.

5. З метою об'єктивної оцінки знань та умінь, набутих здобувачами під час проходження практики, захист звіту про практику проводиться з урахуванням критеріїв, які наведені у Таблиці зі шкалою балів, які враховуються під час виставлення підсумкової оцінки за педагогічну та дослідницьку практики.

Таблиця зі шкалою балів, які враховуються під час виставлення підсумкової оцінки за педагогічну практику

СУМА БАЛІВ	ОЦІНКА ECTS	ОЦІНКА ЗА НАЦІОНАЛЬНОЮ ШКАЛОЮ
		залік
90-100	A	зараховано
82-89	B	
74-81	C	
64-73	D	
60-63	E	не зараховано
35-59	FX	

8. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Основна:

1. TUNING (для ознайомлення зі спеціальними (фаховими) компетентностями та прикладами стандартів). URL: <http://www.unideusto.org/tuningeu/>
2. Tuning Educational Structures in Europe. URL: <http://www.unideusto.org/tuningeu/>
3. Національний глосарій 2014. URL: http://ihed.org.ua/images/biblioteka/glossariy_Visha_ osvita_2014_tempus-office.pdf
4. Рашкевич Ю.М. Болонський процес та нова парадигма вищої освіти. URL: <file:///D:/Users/Dell/Downloads/BolonskyiProcessNewParadigmHE.pdf>
5. Стандарти і рекомендації щодо забезпечення якості в Європейському просторі вищої освіти. К. : Ленвіт, 2006. 35 с. ISBN 966-7043-96-7.

Нормативні акти:

1. Закон України «Про вищу освіту». URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1556-18>
2. Методичні рекомендації щодо розроблення стандартів вищої освіти: Схвалено сектором вищої освіти Науково-методичної Ради Міністерства освіти і науки України протокол від 29.03.2016 № 3. URL: <http://mon.gov.ua/>
3. Національна рамка кваліфікацій: Додаток до постанови Кабінету Міністрів України від 23 листопада 2011 р. № 1341. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/1341-2011-%D0%BF>
4. Про затвердження Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії. Постанова Кабінету Міністрів України; Порядок від 12.01.2022 № 44. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/44-2022-%D0%BF>

Інформаційні ресурси:

1. Каталог електронних бібліотек України. URL: <http://www.nbuv.gov.ua/portal/books.html>
2. Каталог національних бібліотек та інформаційних центрів України. URL: <http://www.nbuv.gov.ua/portal/libukr.html>
3. Національна бібліотека України ім. В.І. Вернадського. URL: <http://www.nbuv.gov.ua>
4. Офіційний портал ВПУ. URL: <http://portal.rada.gov.ua/>

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
МІЖНАРОДНИЙ ГУМАНІТАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

**Звіт
про проходження
педагогічної практики
здобувача вищої освіти ступеня доктора філософії
зі спеціальності 081 Право**

(прізвище, ім'я та по батькові)

Завідувач кафедри

(підпис)

(прізвище, ініціали)

**Керівник практики від кафедри,
науковий керівник**

(підпис)

(прізвище, ініціали)

Одеса-2022

Додаток 2

ЗАТВЕРДЖУЮЗавідувач кафедурою
державно-правових дисциплін
Денис МАНЬКО

«__» _____ 2022 р.

**ВІДГУК-ХАРАКТЕРИСТИКА ПРАКТИКИ
здобувача вищої освіти ступеня доктора філософії**

Під час практики здобувач _____

отримав або поглибив знання з:

- освітнього законодавства, що регламентує організацію освітнього процесу у вищій школі;
- функціональних обов'язків науково-педагогічного персоналу та основ методики викладання у вищій школі;
- нормативної бази наукових досліджень, включно з вимогами академічної доброчесності;
- фахових навчальних дисциплін (вільне оперування категоріально-поняттєвим апаратом правових наук; реалізація вмінь формулювати ознаки, структурні елементи, класифікаційні підстави для видової характеристики юридичних понять та категорій);
- сучасних освітніх технологій та методів навчально-виховної роботи.

*виробив уміння:

- формування психолого-педагогічної готовності до проведення занять з використанням сучасних методів і прийомів навчально-пізнавальної діяльності;
- здійснення науково-дослідної роботи у процесі практики;
- перетворення наукової інформації в навчальний матеріал;
- вибору та обґрунтування методології дослідження;

напрямоває навички:

- використання теоретичних знань з фахових дисциплін у розв'язанні конкретних дидактичних і виховних завдань;
- формулювання теми наукового дослідження;
- обґрунтування актуальності обраної теми, визначення об'єкта й предмета дослідження, постановки мети та завдань дослідження, формулювання висновків та оцінка отриманих результатів;
- презентації результатів наукового дослідження.

Вважаю, що здобувач _____
програму практики та індивідуального завдання виконав(ла) в повному обсязі та
заслужує на

оцінку «_____».

Науковий керівник_____
(підпис)_____
(прізвище та ініціали)